

YENİ BİR 'SOĞUK SAVAŞ' DÖNEMİ Mİ?

DÜBAM

YENİ BİR ‘SOĞUK SAVAŞ’ DÖNEMİ Mİ?

Genel Yayın Yönetmeni
Akif Emre

Hazırlayan
Aynur Erdoğan

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net

dübam

Sunuş

Bir süredir ABD'nin saldırgan politikalarından vazgeçtiği ve yerel güçlere kontrollü rol verdiği tartışılıyordu. Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra tek büyük güç olarak dünyanın jandarmalığını uzun süre yürütemeyeceği açıktı. Özellikle Afganistan, Irak işgallerinden sonra bu tür büyük askeri hamlelerde bulunamayacağı görülüyor. Ancak ABD'nin bölgesel dengelerdeki hegemonik gücünden kolayca vazgeçeceği beklentisinin gelişmelere bakılarak boşa çıkacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

Rusya ise bölgesel bir güç olmanın ötesinde Sovyetlerin nüfuz alanı başta olmak üzere küresel güçlerle rekabet içinde olduğunu göstermekte. Özellikle Ukrayna krizi ve Kırım'ın ilhakıyla gündeme oturan Rusya'nın dışpolitikadaki gelişmeler merak konusu.

Elinizdeki dosya bu son süreçte Rusya'nın küresel rekabetini konu alan Dünya Bülteni yazılarından oluşmaktadır. Özellikle bölgesel planları, ABD ve AB ile yaşadığı gerilimleri ve bu gerilimin Ortadoğu'ya yansımalarını analiz eden yazılarda dünyanın tekrar soğuk savaşı dönemine girip girmediği de tartışılıyor. Bu sebeple daha önce yayınladığımız Kırım dosyasında (Kırım krizini nasıl okumalı?) yer almalarına rağmen Akif Emre ve Dmitri Trenin'in yazılarını da dosyaya ekledik.

DÜBAM

İçindekiler

Ukrayna dersleri

Nathalie Nougayrède 9

Kaos İmparatorluğu

Pepe Escobar 13

Putin NATO'yu asli görevine döndürdü

Paul Ames 17

Neden Rusya ve İran kazanıyor da diğerleri kaybediyor?

Abdolvahab el-Efendi 21

Rusya Kuzey Kutbu'ndaki askeri gücünü artırıyor

Jon Mitchell 25

Tiflis uğruna ölmek?

Charles Urjewicz 29

Kazakistan'da muhalefet Ukrayna'daki 'Rus Baharı'ndan korkuyor

Ryskeldi Satke 31

Kırım'da 'soğuk barış' dönemi

Akif Emre 35

Kırım'daki kriz ikinci Soğuk Savaş'a yol açabilir

Dmitri Trenin 37

Ukrayna dersleri

Nathalie Nougayrède

Uzun zamandır kıtanın göbeğinde, eski muhalif Leonide Pliouchtch'in ifadesiyle "Avrupa'nın hayaleti" gibi duran Ukrayna'nın devam eden kriz durumundan ne tür dersler çıkarılabilir?

1. Rus diplomasisi, 1970'lerin Gromiko'su tarzında, hedeflerine doğru büyük bir sebatla durmadan ilerleyen korkunç bir buharlı kompresör. Moskova, Amerikalıları yerinden ederek, gözden geçirilen pan-avrupa düzenini sivirtmek istiyor. Bu, ne daha dünün ne de Putin'in vizyonu değil, 1975 Helsinki anlaşmalarından beri devam edegelen ve SSCB döneminden tevarüs eden bir vizyon. İlk genel sekreterinin tanımı bize NATO'nun varlık nedeninin "Amerikalıları içerde [Avrupa'da], Rusları dışarda ve Almanları aşağıda [zapturapt altında] tutmak" olduğunu hatırlatıyor.

2008'de genç devlet başkanı Dimitri Medvedev batılılara Avrupa'da doğrudan doğruya Brejnev döneminin tozlu raflarından indirilmiş olan ortak bir güvenlik anlaşması önererek göreve başlamıştı. Bu anlaşma metni, herhangi bir Avrupa ülkesini başka bir ittifaka veya uluslararası bir oluşuma katılmaktan men ediyordu. O zamandan beri bu tercih başka bir Avrupa devletinin çıkarlarını zedeliyor. Vladimir Putin'in postallı revizyonizmi bugün Avrupalılar için en temel mesele haline gelmekte.

2. Öyle ya da böyle, Moskova Barack Obama'nın Kremlin şefini slav [slave] komşusuna karşı güç kullanmaya sevk eden zaaflarını hissetti. Bu algıya açıklık getirmek amacıyla, Barack Obama'nın Avrupa'ya ilişkin kişisel kayıtsızlığından, pek de ikna edici olmayan "reset"ten –Moskova ile karşılıklı olarak ilişkileri güçlendirme– ve Amerika'nın Afganistan ve Irak'tan çekilmesine paralel olarak Yaşlı Kıta'dan da stratejik geri çekilişine damgasını vuran Asya yönlü "eksen" değişiminden bahsedilebilir. Moskova'nın önüne serilen fırsatlara karşın.

Obama'nın 2013 Eylül başı itibariyle kimyasal silahlara ilişkin "kırmızı çigi"sini savunmaktan giderek vazgeçmesini derhal istismar eden Moskova, bu tutumu galiba korkaklık olarak okudu.

Bu olaylar zincirinin Vladimir Putin üzerindeki etkisi yeterince analiz edildi mi? Altı ay sonra, Kırım'da güç dengesi. Barack Obama, Amerikan kongresi senatörü olarak tecrübesini fazlasıyla indirgenmiş Rus imgesine hapsedmişti. Başkan olmadan önce bu ülkeye nükleer maddelerin stoklandığı alanları ziyaret etmek için bir seyahat yapmış ve

tesislerin berbat durumundan müteessir olarak geri dönmüştü. Obama, son yıllarda çok sayıda zor meselenin muhatabı olduğunu bilmekle birlikte Rusya'yı mutlak bir tehdit olarak görmedi.

3. Böylece batılı öncelikler arasına güvenlik planı da dahil edildi. 2001'den itibaren terörizm takıntısı, NSA'nın güçlü gözetleme ağı ve El Kaide'ye karşı oluşturduğu ittifaklar daha "klasik" tehditleri gözden uzak tuttu. Sonuç olarak Avrupa'da Kantçı ruh ve normatif hukuk prensibi erozyona uğradı.

İki saatlik Paris uçuşunda, soydaşlarını veya Rusça konuşan nüfusu korumak adına başka bir devletin egemenliğine karşı güç kullanacak olan Rusya'nın devlet kapasitesi yeniden keşfedildi. CIA, SSCB'nin parçalanmasından itibaren 1994'e kadar Rusya ve Ukrayna arasında, elbette Kırım merkezli bir silahlı çatışma riski bulunduğunu enine boyuna hesaplamaktaydı. Giderek salt kurgu gibi görülen bu senaryonun gerçeğe dönüşmesi kuvvetli oldu.

Her yönüyle diriltilmiş Rus istihbaratına aşına olan batılılar, son dönemde, ne Putin'in Ukrayna'ya ilişkin tutumunu tam olarak anlama, ne de Putin'in bu meseleye dair takıntısına iştirak etme konusunda çare üretiltiler. Angela Merkel, yakın bir tarihte, Putin'i "gerçeklerden kopmuş" olarak betimleyecekti.

4. Bazı Avrupalıların naif analizleri artık stratejik hata niteliğinde. Paris'te, iktidara geldiğinden beri Putin sistemine hayranlık duyanlar, romantik Rus-Fransız ittifakı tasavvuru, para ağı ve askeri alana varıncaya kadar malum "iş" ilişkilerinden oluşan potada yer almayı ihmal etmediler. Kırım gibi toprakları istila etmek üzere kullanılacak bir geminin, Mistral'in, Rusya'ya satılması siyasi basiretsizliğin bariz bir örneği. İtalyanlar enerji şirketleriyle ve özellikle Almanlar güçlü sanayi lobileriyle Rus doğalgazına Avrupa'ya özgü boyun eğmenin zanaatkarları oldular.

Avrupa, uzun vadeli sorunların hiçbirine çözüm olmayan bir arabuluculuğun ardından aceleyle Gürcistan'ın 2008'de kısmi işgali sayfasını çevirerek belleğini yitirmiş bir hale gelmişti ayrıca. Putin'in kibri, söz konusu müdahale esnasında, itibarını yitiren Batıya, bacaklar açık olarak koltuğuna yayılmış vaziyette vizyonunu bildirirken görünür hale geldi. Şimdi akla yatkın bir Avrupa ilişkisinin enstrümanlarının neler olabileceğini belirlemek ve pervasızlığı göz ardı edilemeyecek bir Rusya ile bunu inşa etmek gerekiyor.

5. Destek verdiğimiz sarsıntılar Avrupa yüzeyinde demokratikleşmenin tamamlanmadığını akla getiriyor. 20.yüzyılda Ukrayna korkunç cürümlerin bir araya geldiği kanlı bir topraktı. Kıtık ve 1930'lu Stalinli yılların zulmünden sonra "Nazi kıyımı".

Kırım gibi toprakları istila etmek üzere kullanılacak bir geminin, Mistral'in, Rusya'ya satılması siyasi basiretsizliğin bariz bir örneği. İtalyanlar enerji şirketleriyle ve özellikle Almanlar güçlü sanayi lobileriyle Rus doğalgazına Avrupa'ya özgü boyun eğmenin zanaatkarları oldular.

1986'da Sovyet sistemini nihai olarak sarsan Çernobil nükleer felaketi. Kleptokratik bir iktidarın son bulması talebiyle onlarca kişinin öldüğü "Meydan" olayları ve AB ile yakınlaşma Avrupa'nın demokratik yeniden fetih tarzının işareti olabilirler. 1945'ten, Yunan ve İspanyol dönüşümlerinden, büyük 1989 durgunluğundan, Yugoslavya'nın şiddetle ayrıştırılmasından, "renkli devrimler"den sonra... Avrupa'nın siyasi kartografyası yeniden hareket halinde. Millerce belirsizlik mevcut. Fakat bu ağır gidişata karşı önlem almak, Ukrayna istikrarlı bir biçimde demokratikleştiği takdirde hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını bilen Putin'in korkusunu anlamaktan geçiyor. Ukrayna, Atlantik'ten Ural'a kadar demokratik bir Avrupa yönünde –Putin sisteminin özünü tehdit eden– hayati derecede önemli bir aşamadır. Tarihçi Francis Fukuyama'nın büyük bir ustalıklarla betimlediği bu devrim hepimizin meselesi haline geldi. Avrupa Birliği, bu durumdan, cazibesini yeniden kazanacağı dersler çıkarabilir.

Kaynak: Le Monde

Dünya Bülteni için tercüme eden: Muhsin Korkut

Kaos İmparatorluğu

Pepe Escobar

Biri monopoly diğeri satranç oynayan iki denk kimsenin arasında bir maç değil bu. Amerika Birleşik Devletleri Eyalet Sekreteri John Kerry gitgide kaçınılmazla yüzleşeceğini fark etmişken, Rusya'nın dışişleri bakanı Sergei Lavrov'un şah matını er-telemesi gibi bir şey bu.

Lavrov Ukrayna için derin yasal reformun parçası olan imtiyazlı bir ittifakın tek çözüm olduğunu defalarca ifade etti. Bu duygusal etnik doğulu Rusların ve güneyli Ukraynalıların çoğunlukla özerk olabilecekleri anlamına geliyor. Kerry iki hafta öncesinde, Ukrayna bölgelerinin daha fazla karar gücüne sahip olması fikrine katılma eğilimindeymiş gibi gözüktüyorken, sonrasında Beyaz Saray ahlaki blitzkrieg'ini artırdı ve Başkan Barack Obama'nın Lahey ve Brüksel'e seyahatine katılmaya karar verdi. Ama hâlâ Paris'teki neticesiz 4 saatlik Kerry – Lavrov maçında bir şah mat olabilir.

Rusya'nın çözümü Moskova'nın zaten birkaç hafta öncesinde önerdiği ve Kerry'nin uçuşunu Paris'e yöneltmesine sebep olan, bir kez daha Obama ve Putin'in telefonda tartıştığı planla aynı. Lavrov'a göre her iki Ukrayna bölgesi; ekonomisini, vergi işlerini, kültürünü, dilini, eğitimini, dış ekonomik bağlantılarını ve kültürel bağlantılarını komşu ülkelerle veya bölgelerle kontrol edebilir. Bu öylesine mükemmel bir plan ki Henry Kiss-inger ve Zbig Brzezinski gibi soğukkanlı savaşçılar bir derece bunu kabul edebilir.

Ama asıl problem Washington sabit bir şekilde Nuland Kağanlığı diye bilinen şimdiki Kiev'in bir kurgudan ibaret olduğunu düşünüyor. Moskova ise onları darbeci ve faşist olarak görüyor. Ve Washington hâlâ Kiev'in federal bir sistemi kabul etmesine karşı çıkıyor, aynı şekilde de Rusçayı ikinci resmi dil olarak kabul etmelerine de.

Amerika'nın son marifeti ise "Kırmızılılar geliyor" tarzında Rus birliklerinin sınırdaki çıkardığı karmaşa hakkında büyük çapta bir propaganda.

En azından Kerry şimdilik histeriden kaçınıyor; "istilayı başlatın" esprilerini tersine çevirmek için Kerry, Washington ve Moskova'nın diplomatik bir çözümün gerekliliğinde ortak fikirde olduklarını kabul ediyor.

Washington'un resmi tutumu Moskova'nın Kırım'daki askeriyesini geri çekmesi (ki bu olmayacak), uluslararası gözlemcilere uyması (belki olabilir) ve doğu sınırından birliklerini çekmesi yönünde.

Lavrov Rusya'nın Doğu Ukrayna'yı ele geçirmek için herhangi bir planı yok tezinin

Stand-up bir komedi gösterisinin en can alıcı noktası olduğunun altını tekrar tekrar çiziyor.

Kaos İmparatorluğundan Sakının

Sonrasında da başkan seçimleri var. Votka nehirleri üzerine bunun son derece tehlikeli bir operasyon olup olmayacağı hakkında bahse girilebilir. Çok da popüler olmayan şu anda güçlü konumda olan Svoboda ve Sağ Sektör provokatör partileri seçim sonuçlarını gizlice kurcalamak için ellerinden gelen her şeyi yapacaklar. Alman bakan Angela Merkel'in savaş atı önceki boksör Klitsch'in yarışı bırakmaya karar vermesinden sonra,

Washington ve Moskova'nın bir anlaşmaya varması ihtimalinde Birleşik Devletlerin sözüne ne kadar güvenilebileceği. Baba Bush'un Mikail Gorbaçev'e NATO'nun doğu Avrupa'ya yayılmayacağı hakkında söz vermesinden sonra Rusya bu konuda doğrudan bir tecrübeye sahip oldu.

lider oligarşi lideri milyarder çikolata kralı Petro Poroshenko oldu. Şimdiden, Rus devletinin içinden biri bize nasıl bir devlet sistemine sahip olmamız gerektiğini söylüyor derecesinde "federal çözümü" reddetti.

Son birkaç hafta içerisinde Başbakan Yats Arseniy Yatseniuk tarafından yapılan düzeltmelerle, Rejim değiştirenler tam hızla Ukrayna anayasasını tam hızla yeniden yazıyorlar ve bunun demokrasi ile uzaktan yakından alakası yok.

Bahsi geçmeyen ise Sibiryaya kaplanı bir Rus. Kiev resmi bir şekilde Kuzey Atlantik Anlaşma Organizasyon'una katılmayacağına dair bir güvence vermeli. Ve hepimiz biliyoruz ki, Nuland Kağanlığı kurulduğundan beri bu NATO'nun Pentagon tarafından yönetilen bir açılımıydı.

Putin'in Obama'ya "teşviki" telefonda konuştukları diğer bir meseleydi: Moldova'daki Transdinyester Cumhuriyeti'nin Ukrayna'nın güney sınırındaki geleceğinin 5+2 müzakere formatıyla çözülmesi gerekiyor; Moldova, Transdinyester, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Rusya, Ukrayna arasında Avrupa Birliği ve Amerikan gözlemler eşliğinde. Bir kez daha "istilasız".

Tüm bunların arasında Kırım'ın Rusya Federasyonu'na katılması göze çarpan sabit bir gerçektir. Ve Avrupa birliği, Amerika Birleşik Devletleri ve Kiev ne yaparsa yapsın bunun geri dönüşü yok.

Ama bu çok daha büyük bir soruna yol açacak. Rus İstihbaratının Kiev'deki Simferopol darbesini tekrarlayacak bir plan yapmasından sonra Putin'in Kırım üzerine yürüme mantığı Kırım'ın Özerkliğini Rejim dönüşümcülerinden korumaya yeterli değildi. Aynıysa sonradan doğu ve güney Ukrayna'daki etnik Ruslar ve Rus yetkililer hakkında da söylenebilir. Böylelikle özerklik şartları ve anayasal reform katı olmak zorunda olurdu.

Ama hala Ukrayna halkını kimsenin takmadığı açık bir gerçek; Amerika Birleşik

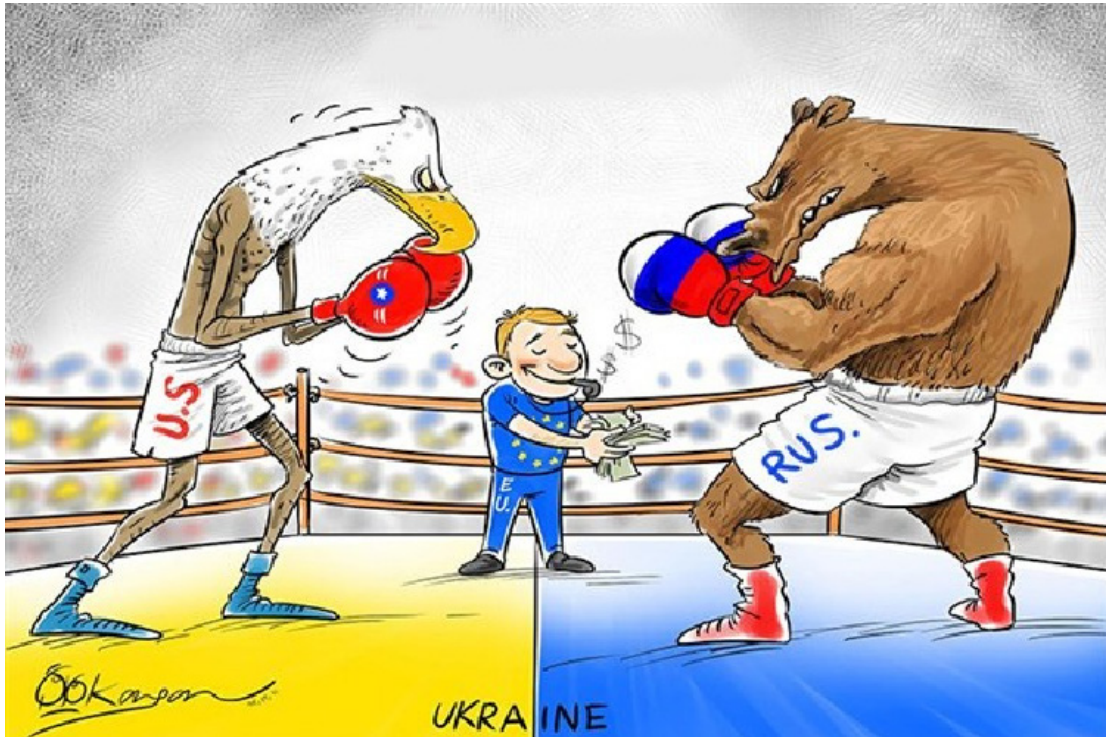
Devletleri, Avrupa Birliği, Uluslararası Para Fonu dâhil, Rusya en azından Ukrayna'daki Rusları umursuyor. Diğer bir problem ise Washington ve Moskova'nın bir anlaşmaya varması ihtimalinde Birleşik Devletlerin sözüne ne kadar güvenilebileceği. Baba Bush'un Mikail Gorbaçev'e NATO'nun doğu Avrupa'ya yayılmayacağı hakkında söz vermesinden sonra Rusya bu konuda doğrudan bir tecrübeye sahip oldu. Ki bu oldu ve bu aynı ucuz bir korku filmindeki bir lekeye benzedi.

Büyük resmi hiçbir zaman unutmamalıyız; NSA'nın baskıcı-yıkıcı gücü, Pentagon'un baskıcı ilkeleri ve NATO vasıtası ile Mihver Taktiği Çin Kuşatmasıyla birleştirilmiş bir Rusya kuşatmasına işaret ediyor. Ve önemli mantık aynı kalıyor; Kaos İmparatorluğu hareket halinde.

Kaynak: Counterpunch

Dünya Bülteni için çeviren: İbrahim Mercan

Putin NATO'yu asli görevine döndürdü

Paul Ames

Rusya'nın askeri yığınağı, müttefikleri yeniden asıl savunma görevine odaklanmaya zorluyor.

Vladimir Putin, NATO'yu Rusya'nın baş düşmanı olarak görebilir ama istemeden ona yeni bir hayat verdi.

Atlantik ittifakı, Rus lider Kırım'a girinceye kadar yeni bir rol arayışı içindeydi.

NATO'nun Afganistan'da uzun süren ve yüksek maliyete yol açan savaşı, grubun Soğuk Savaş sonrasında ücra yerlerdeki krizleri çözme hevesinin umumi mutsuzluklar doğurması akabinde bu sene ilerleyen vakitlerde sona erecek.

Kaynakları yetersiz olan, sevilmeyen ve Irak'tan Edward Snowden'a kadar 10 sene süren transatlantik çekişmeler sebebiyle sarsılan NATO, mevcudiyetiyle ilgili sorularla karşı karşıyaydı.

Şimdi Putin hem Avrupalılara hem de Amerikalılara ittifakın aslında ne için kurulmuş olduğunu hatırlattı.

İttifakın genel sekreteri Anders Fogh Rasmussen, salı günü gazetecilere "NATO'nun en büyük sorumluluğu toprağımızı ve insanımızı korumak ve savunmaktır" dedi. "Hata yapmayın, yapacağımız şey de işte budur."

O, NATO dışişleri bakanları toplantısında da "Bugün biz ortak savunmaya dair kararlılığımızı teyit ediyoruz" dedi. "Her tehdidi engelleyeceğiz ve tehditlere karşı kendimizi savunacağız. Müttefiklerimizi savunmak için müteyakkız, hazır ve muktedir olacağız."

İttifak, toplantıda Polonya, Romanya ve Baltık ülkeleri gibi doğudaki üyelerinin savunmalarını kuvvetlendirme taahhüdünde bulundu, Rusya'yla tüm askeri ve sivil iş birliğini askıya aldı ve "Ukrayna'nın kendi güvenliğini kendisinin sağlaması kabiliyetini kuvvetlendirmek" üzere ülkeye olan desteğini arttırdı.

Ama müttefikler, cesur ifadelerin ötesinde, Putin'in gerilimi daha da tırmandırmaktan en iyi şekilde nasıl caydırılabileceği hususunda bölünmüş vaziyetler.

Amerika Birleşik Devletleri, NATO'nun doğudaki üyelerine küçük askeri müfrezeler gönderdi ve Polonya ile Baltık ülkelerine savaş uçakları gönderilmesinde diğer müttefiklere katıldı. Kendilerini doğrudan tehdit altında hisseden Polonyalılar ve Baltıklılar daha sert bir duruş sergilenmesini istiyorlar. Almanlar, Hollandalılar ve İtalyanlar da dahil

diğerleri ise Kremlin’i tahrik edecek adımlar atılmasından endişe ediyorlar. Bunlar diplomatik olarak gerilimin azaltılmasını istiyorlar.

Diplomatlar Almanlar ve Hollanda’nın, topraklarına 10.000 kadar ağır silahlı NATO askeri yerleştirilmesi için Polonya’dan gelen çağrıya özellikle kızdığını söylediler.

Polonya, Macaristan ve o zamanki adıyla Çekoslovakya ile birlikte NATO’ya 1990’da katıldı. Eski Sovyet bloku ülkelerinden yedisi de 2004’te girdi. NATO, doğuya doğru genişlemesinden dolayı kızan Rusya’yı teskin etmek üzere, yeni doğulu üyelerine önemli miktarda askeri varlık yerleştirmemeyi kabul etti.

Bazı müttefiklere göre, Putin’in Kırım’ı işgali ve Ukrayna sınırlarına 40.000 ağır silahlı asker yığması, ortalık güllük gülistanlıkken yapılmış bu tür anlaşmaları geçersiz kılıyor.

Bu, NATO Ukrayna’yı savunmak için savaşacak manasına gelmiyor. Fransa ve Almanya, -bir başka NATO heveslisi- Gürcistan’a saldırmasından sonra Putin’i kızdırma korkusuyla 2008’de Ukrayna’nın ittifaka üyelik teşebbüsünü engellemişti.

Polonya Başbakanı Donald Tusk, salı günü Varşova’da, “Biz Polonya’nın, sadece bir antlaşmada yazılmış ifadelerle kalınmayıp ordu tarafından savunulmasını istiyoruz” dedi.

Polonyalılar, korkutucu tarihi paralellikler görüyorlar. 1939’da Fransa ve İngiltere antlaşmayla Polonya’yı korumakla mükellefti ama 2. Dünya Savaşı’nın başlangıcında Nazi Almanyası ülkeyi silip süpürdüğü zaman bunlar hazırlıksızlardı ve yardım edemediler. NATO genel merkezi, 5. Madde kapsamında tüm üyeleri savunmanın neler getireceği hususunda sancılıdır. 1949’daki kuruluş antlaşmasındaki bu madde, müttefiklerden birine yapılan saldırının tüm üyelere yapılmış sayılacağını ifade ediyor.

NATO sözcüsü Oana Lungescu, bir mülakatta, “Sizi temin ederim ki NATO, müttefiklerini korumak ve müdafaa etmek için her zaman gerekli her türlü plana sahiptir” dedi. “5. Madde’deki müşterek savunma şartı NATO’nun kalbidir. ‘Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için’ ifadesi ittifakın özü olarak kalmaya devam ediyor. Bunun şimdi olduğu gibi gelecekte de devam edeceğinde kimse şüphe etmemelidir.”

Ama Polonya ve diğer doğu ülkeleri, yine de uzun süredir NATO’nun bu asli vazifesini ihmal ettiğinden yakınıyor. Bunlar, NATO’nun Avrupa’da Rus tehdidine yönelik hazırlıklar ve planlamaları güncellemek yerine daha çok Afganistan ve Libya’daki görevlere ve Somali sahillerinde korsanlıkla mücadeleye odaklandığını ifade ediyorlar.

Lakin, son NATO zirve toplantılarında doğulular, Rus ayısının 1994’teki askeri iş birliği antlaşmasının icap ettirdiği şekilde “barış için ortak” olmada her zaman iş birliği yapmayabileceği ileri sürüldüğünde, korku tellallığı yapılmaması gerektiğine dair uyarıda bulunmuşlardı.

ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ise bu hafta müttefik askeri planlamacıların, “NATO

antlaşmasının 5. Maddesi'nin karada, denizde ve havada ne manaya geldiğine dair gözle görülür teminatlar sağlamak" üzere acil bir çalışma içinde olduklarını söyledi.

Bu, NATO Ukrayna'yı savunmak için savaşacak manasına gelmiyor. Fransa ve Almanya, -bir başka NATO heveslisi- Gürcistan'a saldırmasından sonra Putin'i kızdırma korkusuyla 2008'de Ukrayna'nın ittifaka üyelik teşebbüsünü engellemiştir.

Batılı liderler, Ukrayna'ya Rus saldırısının savaş yerine ekonomik yaptırımlarla karşılanacağını söylüyorlar.

Yine de ittifakın genel merkezinde bir Rusya-Ukrayna savaşının daha büyük bir ihtilafa dönüşeceğine dair gerçek bir korku var. Fogh Rasmussen, Ukrayna'daki krizi bir nesildir görülen en tehlikeli kriz olarak adlandırdı.

Pek çok kâbus senaryosu var.

Rusya'nın saldırısının ağır sivil kayıplar, zulümler ya da Avrupa Birliği'ne doğru kitlesel Ukraynalı mülteci akını ile neticelenmesi halinde, müdahale etmesi için Batı'ya yönelik baskılar artacaktır. Rusya, zorlayıcı ekonomik yaptırımlara tepki olarak ya da kuvvetlerinin Ukrayna'da önemli bir direnişle karşılaşması durumunda Baltık ülkelerine saldırabilir.

Müttefikler, bu sonuçların caydırıcılık ya da yatıştırma vasıtasıyla pekala önlenip önlenemeyeceği hususunda bölünmüş olsa da kriz, NATO'nun Afganistan'da 13 senelik görevi bu sene biterken bunları yeniden toprak müdafaasına odaklanma ihtiyacıyla yüzleşmeye zorluyor.

İttifakın Soğuk Savaş sonrasındaki diğer operasyonlarında olduğu gibi Afganistan da karışık sonuçlar doğurdu.

Müttefik askerler Taliban'ı köşeye sıkıştırmış, Afgan silahlı kuvvetlerini etkili bir şekilde eğitmiş ve orada bu hafta sonu seçim yapılabilecek bir ortam meydana gelmesine yardım etmiş olabilir. Ama şüphe yok ki, NATO'nun şimdiye kadarki en büyük askeri operasyonu, barış içinde, sağlam bir demokrasi inşa edileceğine dair başlangıçtaki ümitli bekleyişi karşılayamadı.

Eski Yugoslavya, Kosova ve Bosna gibi savaş alanları -ki buralarda NATO'nun barışı koruma operasyonları da var- topluluklar arasındaki daimi bölünmeler bunları Avrupa'daki ana akıma katılmaktan alıkoysa da barış içindedir.

İttifakın hava gücüyle diktatör Muammer Kaddafi'nin devrilmesine yardım etmesinden 3 sene sonra Libya bugün karmakarışıktır.

Ama Ukrayna belki de daha da büyük bir imtihan olacak.

İhtilaftan kaçınılsa bile ABD'nin, savunma harcamalarını arttırmaları için Avrupa'daki müttefiklerine yaptığı yoğun çağrılar birliği zorlayacak. Halihazırda sadece Estonya, Yunanistan ve İngiltere iktisadi üretimin yüzde 2'sini savunmaya harcama hedefini tuttur-

abiliyor.

Ama en büyük meydan okuma, Putin test etmek üzere daha da ileri gitmeye karar verirse dayanışma deklarasyonunu destekleyecek siyasi iradeyi bulmak olacaktır.

Kaynak: Global Post

Dünya Bülteni için çeviren: Mehmet Şeyhoğlu

Neden Rusya ve İran kazanıyor da diğerleri kaybediyor?

Abdulvahab el-Efendi

Bugün yeni bir soğuk savaşın tam ortasında olduğumuzu artık göz ardı edemeyiz. Bir tarafta ABD'nin, diğer taraftan Rusya ve onun gölgesinde kalan müttefiklerinin girdiği hem soğuk hem de sıcak olan savaşın öncekinden farkı, Ortadoğu'ya da uzanmış olması. Bir cephede İran, diğer cephede de Suudi Arabistan'ın içine girdiği savaş, ABD- Rusya savaşıyla eş zamanlı ilerliyor. Bir diğer fark ise, bu savaşın gündemini, medeniyetler çatışması veya ilkesel düzlemdeki değerlerin kafa kafaya gelmesi değil, rejimlerin çıkarları belirliyor. Bu nedenle bugün dünya sahnesinde görülen soğuk savaş, aslında aralarında ideolojik veya normlar açısından farklılıkları olmayan otoriter rejimlerin hırsları yüzünden başlattıkları I. Dünya Savaşını andırıyor.

Batı, kendisini insan hakları savunucusu olarak görmeye devam etse de, uluslararası teamüllerde çıkarlarını korumayı gözetiyor ve bu iç güdüyü gizleyemiyor. Öte yandan, Rusya ve İran gibi birbirine rakip ülkeler, sadece suça teşvik edici uygulamaların peşine düşerken, yalnızca hak ihlalleri yapmakla kalmıyorlar, aynı zamanda diktatör rejimlerin çıkarlarını hiç bir utanç duymadan alenen savunuyorlar. Bunun yanı sıra, bir yandan ulus devlet şovenizmi yaratıyorlar ama dini hitaplarında sadece kendi çıkarlarını savunacak kadar seslerini çıkarıyorlar ki bu dünyanın yabancı olduğu bir durum değil. Çünkü önceki iki dünya savaşına da hakim olan ana atmosfer, tam olarak buydu.

Ortadoğu'da yaşanan çatışmalarda takınılan tavırların komplikasyonları ve yarattığı kargaşalar, bölge için keskin kutupların oluşmasına yol açıyor. Bu kutupların liderleri ise bir tarafta Rusya – ve bir ölçüde Çin-, diğer tarafta ise Amerika. Bu keskin çizgi, bölge devletlerinin de politik kargaşa yaşamasına neden oluyor. Örneğin Suudi Arabistan ve - Katar dışındaki- dostları, Amerika'nın Irak operasyonuna ve savaş sonrası Amerika tarafından oluşturulan rejime, İran'ın çıkarlarına hizmet etmesine rağmen tam destek verdiler. Hatta Körfez medyasının bazıları halen Irak'taki iktidarın yanında duruyor, bunu da Irak rejiminin Amerikanın temsilcisi olduğunu düşündüğü için yapıyor.

Herkesin bildiği üzere, Ortadoğu'daki kutuplaşmanın ana eksenini mezhep kavgası, yani Sünni- Şii çatışması oluşturuyor. Suudi Arabistan, Sünni kampının liderliğini üstlenirken, İran, Şii kutbu yönetiyor. Ancak biraz daha derin düşünüldüğünde bu sınıflandırmanın şekli daha net ortaya çıkacaktır. İran'ın ve dostlarının mezhepçi duygu-

larla hareket noktasını oluşturduğu doğrudur. Çünkü Hizbullah ve Irak'taki Hizbu'dda' ve gibi İslami örgütleri, Esad gibi İslam düşmanı birisine yardıma neden gönderdiğine dair başka bir açıklama yapamaz. Fakat İran'ın Ayetullah Kubra, Mir Hüseyin Musevi ve Muhammed Hatemi gibi önemli Şii siyasetçilere olan düşmanlığı da biliniyor. Ayrıca Esad'a olan desteğinin de Şiilikle veya dini ideolojiyle bir alakası yok. Yani burada mezhepçilik yalnızca araç olarak kullanılıyor. İran rejimi için esas olan kendi çıkarları doğrultusunda uygulamak istediği siyaset. Aynı mantıkla İran, Mısır'daki rejim muhalifi

Geçmişte iki dünya savaşında olduğu gibi bugün de, Batı şu ana kadar yeni bir savaşa girmemek için elinden gelen çabayı sarf ediyor ama öyle görünüyor ki, savaş kaçınılmaz olacak ve en azından nükleer tehlikeden dolayı Rusya ile soğuk bir savaş sürecinden geçilecek. Savaşın en yakıcı kısmı ise, doğal olarak Ortadoğu'da yaşanacak.

Sünni İslamcılarını da destekliyor. Bu yaklaşımın temel sebebi ise, Tahran yönetiminin Mısır'daki mevcut iktidarın Suudi Arabistan'la yakınlaşmasından rahatsız olmasından başka bir şey değil.

Sünni tarafa baktığımızda da aynı duruma şahid oluyoruz. Sünni cephenin lideri olan Suudi Arabistan, mezhep kutuplaşmalarından her zaman kaçınmaya çalışan Katar ve Türkiye gibi ılımlı Sünnilere hasımlık yapmaktan geri durmuyor. Aynı şekilde Suud cephesi, El Kaide ve cihadçı örgütler gibi radikal islamcı grupların da karşısında duruyor ve onları birinci düşman ilan ediyor. Diğer taraftan da Müslüman Kardeşler gibi geniş bir halk tabanına sahip olan mutedil İslami örgütleri de elemiş durumda. Yani Sünni kamplaşmanın lideri, laik, ılımlı, radikal tüm Sünni dünyaya İran'dan daha fazla düşmanlık ediyor

Bu durum, İran'ın bölgede rakiplerini hızla eriterek nasıl ilerlediğinin sırrını da açıkça ortaya döküyor. İran, iç ve dış politikadaki ideolojik yaklaşımlarında gayet stratejik ataklar yaparken, rakipleri bu dengeyi kurmaktan aciz kaldıkları için sürekli düşüş yaşıyorlar. İran silahlanma konusunda kendisine büyük ölçüde güveniyor ve Hizbullah, Mehdi Ordusu, Bedir Milisleri gibi kendisine sadık örgütleri cömertçe besliyor. Buna karşılık kampın diğer tarafında, Sünni ideolojik coşku hiç gözüküyor. Çünkü cephenin elitleri dini hassasiyetlere düşman olmasalar bile çok da

umursuyormuş gibi durmuyorlar. Bölgedeki tüm devletlerde siyasi gücü elinde tutan bu elit Sünni kesim, toplumdan kendisini izole etmiş durumda. Bu nedenle Batılı müttefiklerinin hiç biri, bir çok cephede savaşan bu kesime güvenmiyor. Her ne kadar bazı liberal değerlerde ortak payda da buluşsalar da, Batılılar, Doğulu müttefiklerini hala "geri kalmış", "demokrasiden ve siyasi iradeden yoksun rejimler" olarak görüyorlar. Bölge de ülkelerinden herhangi birisiyle karşı karşıya geldiğinde ise, bu Sünni elit ile stratejik ortaklık gereği müttefiklerine destek vermeleri gerekiyor. Yani ortaya çıkan maliyeti

üstlenmek zorunda kalıyorlar. Bu da bir yük olmaktan öteye gidemiyor. Çünkü Sünni cephe savaşı için kimse ilkeleri için savaşıyor. Para veya dış güçlerin çıkarlarını korumak için savaşıyor.

Batılı ülkelerde savaşlar yalnızca çıkarlar için yapılmaz. Avrupa halkı için Esas olan uğrunda nice kurbanlar verdikleri özgürlükleridir. Liberal demokrasiyi benimseyen ülkeler, savaşa girmek için de öyle çok acele etmezler. Barışçıl tabiatları gereği, yaşam standartlarını ve kaynaklarını korumayı daha çok tercih ederler. Böylelikle de savaşın olumsuz şartlarından olabildiğince kaçınmaya çalışırlar. Tam da bu nedenle ABD, I. Dünya Savaşı'na girme konusunda çok tereddütlü davranmıştı. İngiltere de aynı şekilde her iki dünya savaşından uzak durmak istemişti. O kadar ki, Hitler'in orta ve doğu Avrupa'da bazı ülkeleri yutmaya çalışmasına bile göz yummuştu. Ancak demokrasiden yoksun olan ülkeler, doğaları gereği düşmanca hareket etmeyi benimsediklerinden, diğer ülkeleri savaşa sürüklemek isterler. Japonya'nın sinsice Amerika'ya saldırması, Hitler'in Avusturya ve Çekoslovakya'yı işgalle yetinmeyip, Polonya'ya saldırması bunun en net örneklerinden. O kadar ki Hitler, daha büyük bir aptallık yapıp en yakın müttefiki Rusya'ya bile saldırma cüretinde bulunmuştu.

Aynı dinamikleri bugün Putin'in Rusyasında ve Hamaney'in İranında görüyoruz. Amerika, İran'a Irak'ı hediye ederek, nükleer enerji konusundaki diyalog kanallarını açarken, Batı da Rusya'nın Orta Asya'daki İslam ülkelerindeki hegemonyasına ve orada Çeçenler'e yaptığı gibi imza attığı katliamlara sesini çıkarmadı. Ancak Rusya bunlarla yetinmeyerek, Avrupa'nın eski sömürgelerine doğru açılarak genişlemek istedi. Bu yüzden Gürcistan'a saldırdı, Kırım'ı Ukrayna'dan koparıp istikrarını bozdu, Baltık ülkelerini de tehdit etmeye devam ediyor.

Aynısını İran da yaptı. Irak'ı kendisi için yeniden tertib eden İran, ülkenin Şii olmayan kesimini ayıklamayı başardı. Sonra elini Suriye'ye uzatarak Esad'a yardım etti. Lübnan'ı da yutmakla tehdit eden İran, bu bölgelerdeki önemli platformları ele geçirerek, diğer ülkeler için tehdit oluşturmaya başladı.

Geçmişte iki dünya savaşında olduğu gibi bugün de, Batı şu ana kadar yeni bir savaşa girmemek için elinden gelen çabayı sarfediyor ama öyle görünüyor ki, savaş kaçınılmaz olacak ve en azından nükleer tehlikeden dolayı Rusya ile soğuk bir savaş sürecinden geçilecek. Savaşın en yakıcı kısmı ise, doğal olarak Ortadoğu'da yaşanacak. Rusya ile olan kavgasında Batı'nın elini güçlendiren tek şey, Kremlin'in yeni kralının, Lenin ve haleflerinin aksine, Çarlık Rusyasındaki selefleri gibi Avrupa'ya ve Avrupalılara tutkun olması, bunun yanı sıra Batı'nın kendisini reddetmesinden dolayı büyük endişe duymasıdır. Ayrıca, Rus milyarderlerin çoğunluğu da Londra, Paris, New York gibi önemli başkentlerden uzak kalmak istemiyorlar. Çünkü buralarda milyarlarca dolar yatırımları

var. Onlar için Londra ile ilişkileri kesmek, Rusya'dan sürgün yemekten daha sert ve acımasız gelebilir.

Burada tek bir sorunun cevabı kalıyor. Gelecek bir savaşta Sünni kutbun yeri nerede olacak? Hiç şüphesiz, Sünni cephe, çatışmanın dinamiklerinin bir getirisi olarak, tıpkı şu an olduğu gibi savaşta da en büyük kaybeden olacak. Çünkü, bunun için nitelikli olmadığı gibi savaşa dayanacak hiç bir direnci de yok. İki dünya savaşı esnasında ve sonrasında Balkan ülkelerinin başına gelenler, bu sefer Sünni kutbun başına gelebilir. Yani parçalanmış ve çökmüş devletler, koruma bahanesiyle dış ülkelerin güdümüne girmiş iktidarlar, bu cephenin kaderi olabilir.

Ortadoğu'da Sünni kutbu temsil eden bazı ülkelerin durumu, Endülüs'te lüks ve bolluk içinde hayat sürüp, boş şeyler yüzünden çatışma çıkaran ama kendilerini bekleyen büyük tehlikelerin farkında bile olmayan küçük mezhep devletçiklerinin durumuna benziyor. En iyisinin şimdiki pozisyonu, Abbasi devletinin Mutasım'dan sonraki durumu gibi. Abasiler, Mutasım'dan sonra, Türkler'in veya İran'ın himayesine girmiş, yahut Memlüklerden oluşan bir orduya sahip olmuş, o da kendi çıkarlarını savunmuştu. Bugün Kuveyt'te de hemen hemen aynı durum söz konusu. Kuveyt, şatafat içinde yaşayan kendi gençlerini ülkenin savunması için hazırlamadığından, dışardan bir korumaya ihtiyaç duyuyor. Doğal olarak yabancı kaynakların destekleriyle gelenlerin de ülke çıkarlarını öncelendiği söylemek güçleşiyor.

Böyle bir durumda hareket etmeden önce büyük devletlerin yöntemleri üzerine beklemek gerek. Özellikle de nükleer çalışmaları yüzünden İran'a karşı takınılacak tavır, Türkiye'ye düşmanca yaklaşmak, Suriye meselesinde İran ve Rusya ile karşı karşıya gelmek, Amerika ve Avrupa'ya Mısır siyasetleri yüzünden eleştirmek gibi ciddi yaklaşımlar için çok iyi düşünmek gerek. Çünkü bölgedeki hakim unsurlar, artık tüm isteklerini yerine getirmek için sürekli sorun yaratan küçük bir şımarık çocuk gibi hareket edemeyecek. Şu ana kadar "Hadi gelin Suriye'yi bombalayın!". "İran'a da baskı yapın". "Gelin Müslüman Kardeşleri paramparça edin, evlerini yıkın ve bir lokma yemek bile vermeyin!" şeklindeki istekleri belki yerini buldu ama artık tehlike kapıda!

Kaynak: Kudüs'l Arabi

Dünya Bülteni için çeviren: Tuba Yıldız

Rusya Kuzey Kutbu'ndaki askeri gücünü arttırıyor

Jon Mitchell

Amerika Birleşik Devletleri'nin ve Avrupa Birliği'nin gözü Rusya ve Ukrayna'nın bulunduğu duruma çevrilmişken, Rusya başka bir yerde de aynı şekilde etkisini ve askeri gücünü artırıyor: Ana taşımacılık yolları ve 1 trilyon değerinde olan Hidrokarbon taşımacılığı yapılan yolların bulunduğu Kuzey Kutbu. Kuzey Denizi yolu ne Kuzey geçitlerinin açılması ile ekonomik yarış şiddetlendi, özellikle de Kuzey Kutbu Konseyine üye ülkeler arasında; Kanada, Danimarka, Norveç, Rusya ve Birleşik Devletler...

Başkan Putin bu hafta Rusya'nın Kuzey Kutbu'ndaki niyetleri hakkında açıklamada bulundu, başlıca askerileştirme ve ticari nakliyat yollarını desteklemek hakkında. Başkan Putin, sonucunda gemilere ve denizaltılarına ev olacak, Rus petrol ve gaz tesislerinin savunması için oluşturulacak deniz yolu üssünü kapsayan 2017-2020 sosyo-ekonomik gelişim için tam bir devlet yatırımı çağrısında bulundu. Rusya aynı zamanda Kuzey Kutbu'nda buz kıran gemilerin inşasını hızlandırma girişiminde bulunuyor.

Rusya kısa süre önce Okhotsk denizinden 52.000 metre kare bölge için hak talebinde bulunduktan sonra şimdi Kuzey Kutbundan 1,2 milyon metre kare bölgeye için hak talebinde bulunmaya hazırlanıyor. Enerji devi Kuzey Kutbu'ndaki yaklaşık 60 hidrokarbon maden yatağından 43'üne sahip. Rus enerji şirketleri bir yandan hidrokarbon kaynaklarını güçlerini güçlendirip Kuzey Kutbu'ndaki sınırlarını genişletirken, Putin de Kuzey Kutbu'na büyük bir ilgi gösteriyor. Rusya gelirine yüksek düzeye katkıda bulunan petrol yatakları düşüşte olması Rus petrol şirketlerini Arktik bölgeyi keşfetmeye zorluyor. Amerika Savunma Bakanlığı sekreterinin Arktik bölgenin barış ve dengesi için yaptığı aramadan sonra bile, Arktik bölgede çoğunlukla Rusya tarafından askeri güç artırılıyor.

Kuzey Kutbu çoktan Rusya'nın güçlü savaş gemilerine, kuzey donanmasına, bombardıman devriyelerine, hava sahası idmanlarına şahit oldu. Aslında Rusya askeri birlikleri 2013 yazından beri Arktik bölge konuşlanmış halde. Rusya Genel Kurmayı'ndan gelen bir habere göre Kuzey Filosu diye adlandırılan bir donanmaya Rusya'nın Kuzey Kutbu bölgesindeki amaçları için savunma başlatılması emri verildi; 2009'da kararlaştırılan bir strateji sonucu. Dahası da Silah geliştiricilerine Arktik bölgenin sert şartlarına dayanabilecek silahlar için sipariş verildi. Rt televizyonunun bir raporuna göre, Putin Rus Silah Endüstrisinin başında olan aynı zamanda da başbakan yardımcısı Dimitri Rogozin'i Ark-

Bir zamanlar kimsenin dokunamadığı uluslararası işbirliği ve denge sağlayan bu bölge şimdi sadece Rusya tarafından değil aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada tarafından üstünlük yarışının ve kaynakları ele geçirme savaşının verildiği bir yer.

Arktik bölgede konuşlanma için görevlendirdi. Rogozin bütün özel Rus silah sistemlerinin savunma bakanlığına sağlanması konusunda Silah şirketlerinin hazır olduğunu bildirdi.

Rogozin'in bahsettiği "Arktik Altyapı" deniz filolarını ve sınır güvenliği servislerinin üslerini içeriyor. Bu yapılar Putin'in Kuzey Kutbu'ndaki enerji şirketlerini ve askeri pozisyonlarını güçlendirmesi için önemli parçalar. Önceden kapatılan ve yeniden açılan Novosibirsk adalarındaki bir üs şu an 10 askeri gemiye ve 4 buz kırma gemisine ev sahipliği yapıyor. Reuters gazetesinin "güç gösterisi" diye adlandırdığı Savunma bakanlığı Kuzey

Kutbu'nda 7 hava sahasını hayata döndürmeyi de planlıyor.

Rusya'nın Arktik bölgede askerileşmesi dünya çapındaki hareketlerinden sadece birisi. Başbakan yardımcısı Dimitri Rogozin "Bölgede milletimiz için hedef koymamız bizim için çok önemli. Eğer bunu yapmazsak kaynaklar için verdiğimiz savaşı kaybeder, egemenliğimizi ve bağımsızlığımızı da bu savaşta kaybederiz" dedi. Aksine temsili dışişleri bakanı Aleksandr Gorbunov kaynaklar için bir savaşın asla olmayacağını belirtti.

Bir zamanlar kimsenin dokunamadığı uluslararası işbirliği ve denge sağlayan bu bölge şimdi sadece Rusya tarafından değil aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada tarafından üstünlük yarışının ve kaynakları ele geçirme savaşının verildiği bir yer. Amerika Birleşik Devletleri kendi planını yaparken, Kanada savunma bütçesini arktik bölgede devriye geçecek silahlı gemiler için harcıyor. Diğer Arktik bölge üyeleriyle birlikte yürütülen askeri işlere ek olarak, Amerika Birleşik Devletleri, 2014'ten 2030'a kadar sürecek Amerikan Arktik deniz donanması yol haritası diye adlandırılan bir stratejiyi öne sürdü. Arktik yol haritasından alıntı olarak oluşturulmuş 2013 Ulusal Arktik Bölge stratejisi iki özel amaç güdüyor; Amerika Birleşik Devletleri güvenlik ilkelerini geliştirmek ve uluslararası işbirliğini güçlendirmek. Bu stratejiye göre deniz donanmasının görevi genel olarak arama ve kurtarma, yasalara itaatın sağlanması ve sivil destek olacak. Ancak birkaç yıla kadar Rusya'nın Arktik bölgedeki hareketleri üzerindeki Amerika Hükümetinin görüşleri bu bölgedeki güvenlik uygulamalarını askeri stratejiye çevirebilir. Her iki şekilde de Arktik hazırlıkta Amerika Birleşik Devletleri geride kalıyor. Görünürde nükleer denizaltıların ve belirlenemeyen hava araçlarının bulunmasının yanı sıra bir Rt makalesine göre Amerika Birleşik Devletleri'nin hazır bekleyen buz kırma gemileri de var. Bu strateji kadronun, gemilerin, denizaltılarının ve hava araçlarının üstünde dururken 2020'ye kadar donanma genellikle denizaltılar ve kısıtlı hava gücünü kullanacak. Uzun ve kısa stratejilerine rağmen Amerika Birleşik Devletleri 2020'ye ve sonrasına kadar stratejisi bulunan Rusya ile olan savaşında Askeri varlığını oluşturmakla oyalanacak.

Geçen ay, önceki dışişleri bakanı Hillary Clinton karşılıklı denge hareketinde bulunmak için “Onlar saldırgan tavırlarıyla askeri üslerini yeniden açıyor” diyerek Kanada-A.B.D toplantısı düzenledi. A.B.D yasal yollardan Putin’in bu üsleri açmasını eleştiremezken ve aynı anda yaygaracı bir ikiyüzlülükten sakınamazken, Rusya’nın bu bölgede güçlü ve potansiyel olarak rekabetçi askeri gücünü geliştirdiği belirtilmeye değer. Kaynakları çıkarılması zor da olsa Rusya bu bölgede ekonomik yarışı ve ticari taşıma yollarını elinde tutmak için bu üsleri yeniden açıp askeri gücünü artırmayı planlıyor. Nicholas Cunningham yerinde bir tavır ile “Ödül küçük bir şey olacak gibi gözükse de Rusya ve Batı uzak kuzey bölgeyi birbirlerine kaybetmekten korkuyorlar.” dedi.

Arktik bölge petrol ve gaz kaynaklarının çoğunu barındırır da, bu şiddetli ortam ve uzaktan kontrol enerjisi hızlı ve etkili bir şekilde üretmekten alıkoyuyor. Rusya Federasyonu Arktik bölgedeki ihtilaftaki hidrokarbon enerji alanlarını geliştirme üzerine yoğunlaşmış olmasının yanı sıra bu bölgenin kendi kıtasının bir parçası olduğunu iddia ediyor. Buna ek olarak Rusya gücünü ve yatırımını hedefleri uğruna bu bölgeyi korumak için harcıyor. A.B.D bu bölgede doğal kaynak geliştirmede ve sömürgecilikte geri kalırken bir yandan da potansiyel Rus baskınlığına ve etkisine güç gösterisinde bulunmak istiyor. Ancak savunma departmanı bütçe kesintilerine uğramasından dolayı bu süreç zor ve yavaş ilerleyecek. Şimdilik A.B.D gücünü nükleer denizaltıları ve askeri uçak teknolojisi yardımıyla gösterebilir.

Putin ve Rusya Federasyonu Arktik bölgenin hem içinde hem de dışında kalan bölgelerden hak sahipliği iddia edip, bir yandan da A.B.D ve Kanada’nın da yeterli bir bütçe ayırabileceği askeri güç için yeni kurumlar açıyor. Bir şey kesin: Arktik buzullar erir ve yeni ticari yolların oluşmasına neden olursa, ulusal güvenliği korumak için bir işbirliği olmak zorunda. Rusya’nın kıyılarında bulunan bu bölgede önemli ölçüde hak sahibinde bulunması, güvenlik açısından büyük bir teşkilatının bulunması doğal, ancak bu diğer ülkeler ile işbirliği içerisinde ve arama-kurtarma gibi çeşitli desteklerle birlikte olmalı. Amerika Birleşik Devletleri bu derece Arktik bölgeyi araştıran bir ülkeyle, bütçe kesintileri ve Arktik bölge araçları eksikliği nedeniyle tam anlamıyla yarışamayacak. A.B.D Rusya’nın etkisini ve bölgeye sahip çıkmasını kısıtlamak istiyorsa bunu diğer konsey ülkeleriyle birleşerek yapmalı, Rusya ve Arktik bölgeyi istila etmek için askeri güç kullanarak değil.

Düzeltilme: Yazıda Arktik Konsey’de beş üye olduğunu belirtilmiş, ancak bu konseyde sekiz üye ülke bulunuyor: ABD, Kanada, Rusya, Finlandiya, Norveç, İsveç, İzlanda ve Danimarka (Grönland ve Faroe Adaları)

Kaynak: Foreign Policy Journal

Dünya Bülteni için çeviren: İbrahim Mercan

Tiflis uğruna ölmek?

Charles Urjewicz

Kırım'a birkaç kilometre uzakta bulunan güney Kafkasya, Ukrayna'daki gerginliğin tırmanışını endişeyle izliyor. "Dondurulmuş çatışmalar"ın mekanı olan Abhazya, Yukarı Karabağ ve Güney Osetya, Sovyet sisteminden çıkar çıkmaz istikrarı derin bir biçimde bozan ayrılıkçı hareketlerin ardından bağımsızlıklarını ilan etmişlerdi.

1990'lı yıllarda, Azerbaycan ve Gürcistan, Hazar enerji kaynaklarını bir alternatif olarak görmesi muhtemel batılı güçlerce destekleneceklerine ve himaye edileceklerine inanmışlardı. Borular zaruri enerji kaynaklarını zayıf ekonomilere taşınmalı ve Rusya ile ilişkileri zaten bozuk olan Gürcistan'a güvence sağlamalıydı. Amerikan'ın özellikle askeri alandaki etkisi giderek artarken Avrupa Birliği ile yakınlaşma süreci başladı. 2003 sonbaharında gerçekleşen "renkli devrimler" Gürcistan'ın batıya yönelişini iyice belirgin hale getirdi.

Tiflis için, NATO ve Avrupa Birliği'ne üye olmak öncelik kazanıyor. Giderek dünyaya açılan bölgede yalnızlaşan Erivan, komşusu İran'a sıkıca bağlı olan Moskova'nın koruması altına giriyor. Bu süreçte Bakü, Rusya ile zayıflayan ilişkilerini güçlendirmeye çalışıyor. Diğer taraftan bölgesel bir aktör olarak ortaya çıkan Türkiye ile.

Oluşumunun ilk yıllarından itibaren "yeni Rusya" tutarlı bir Kafkas politikası geliştirmeyi başaramadı. Çeçen bataklığına saplanınca, etkili bir ekonomik destekten yoksun olan batının meydana getirdiği cazibe artışına karşı denge oluşturacak güçten de yoksun olduğu için güce dayalı çözümlere öncelik verdi. Dondurulmuş çatışmaların mevcudiyetini koruması, her yöntemi kullanarak güneydeki "yakın çevresi"ni kontrol altında tutmaya çalışmaktan ibaret olan Kafkas politikasının temel enstrümanına dönüştü. 2008'de Gürcü yönetiminin bilinçsizliği, Güney Osetya'yı askeri yollarla geri almaya çalışan Vladimir Putin'e, batıya karşı kapasitesini test etme imkanı sağladı: Avrupa Tiflis uğruna ölmeye hazır değildi. Bu vesileyle Bağımsız Devletler Topluluğu üyelerinin egemenliklerinin sınırlarını belirleyen Kremlin tarafından bir ders verildi. Bir tür genel prova.

"Gürcistan haritadan silinebilir"

8 Nisan'da, Kırım senaryosunun Ukrayna'nın doğusunda tekrarlandığını görmekten endişe duyan gözlemci gruba, Avrupa Birliği'nden mevkidaşlarına, Gürcistan meclis başkanı Davit Usupaşvili üzüntüsünü "Gürcistan haritadan silinebilir ve bu çok hızlı bir şekilde gerçekleşebilir." diyerek belirtmişti. Aynı gün "2008'de olduğundan daha zor bir durumdayız. [...] Gürcistan'ın NATO yönünde bir adım atması halinde, Rusya'nın saldırganlığını da artırmış olacak. Açık bir cevaba ihtiyacımız olduğu için risk alıyoruz.

Rusya'ya uygulanan yaptırımlar yeterli değil, ihtiyaç duyduğumuz şey Avrupa'nın desteğidir." diyerek konuyu netleştirmişti. Bundan bir kaç gün önce, ciddi suçlamalarla karşı karşıya bulunan eski Cumhurbaşkanı Mihail Saakaşvili "savaş gelip çattı" diye açıklama yaparken, Usupaşvili ülkesinin Avrupa Birliği'ne üyeliğini talep ediyordu.

Tiflis'te yetkililer daha ihtiyatlı açıklamalar yaptılar. Muhalefetin 2012 sonbaharındaki seçim zaferinden kısa bir süre sonra Rus-Gürcü ilişkileri bir normalleşme evresine girmişti. Vladimir Putin'in askeri harekatı 2008'deki savaşta açılan yaraları yeniden deşti. Erivan'a gelince göze batmamaya çalışıyordu. Gürcistan'ın aksine Ermenistan, Avrupa Birliği Doğu Ortaklığı dışında kalmaya devam etti ve Kremlin tarafından eko-

nomik entegrasyon aracı olarak görülen Gümrük Birliği'ne entegre oldu. Fakat yara derin. Kırım'ın ilhak edildiği süreçte üst düzey bir yetkili "Peki batı buna karşı ne yapıyor?" diye soruyordu. Ev sahipliğini Bakü'nün yaptığı Bağımsız Devletler Topluluğu savunma bakanları zirvesi Ermeni partisi tarafından boykot edildi ve muhalif basın ise Rus politikasına karşı husumetini ilan etti. Azerbaycan otoriteleri beklemede kalmaya devam ettiler. Kaybedilen toprakları geri alma söyleminin merkezi bir rol oynadığı ülkede Şii ve Sünniler bugüne kadar görünürde uyum içinde bir arada yaşıyorlar. Fakat çok sayıda Azeri savaşçının Suriye çatışmasında İslamcı muhalefetin yanında yer almakta oluşu endişe verici. Rant ekonomisini kontrol altında tutan bir aile oligarşisi tarafından yönetilen bir ülkede bu, toplumsal yapının ağır yaralı olduğunun işareti olarak görülüyor.

Avrupa'nın sorumlulukları

Avrupa ile Orta Doğu arasında bu denli karmaşık bir tampon bölgeyle karşı karşıya bulunan Avrupa Birliği politikası için bu mesele, üstesinden gelinebilecek bir mesele gibi görünmüyor. Avrupa Birliği'ne katılma istekleri bu toplumların tarih ve geleneklerindeki çeşitlilik referans alınarak açıklanır. Bu koşullar altında Avrupa Birliği'nin nüfuzunun temel araçları neler olabilir? Rusya'nın Karadeniz'den Hazar'a kadar askeri varlığını tahkim ettiği kuzey Kafkasya'da

tüm nüfuzunu kullanırken, Avrupa Birliği'nin yeni bir denge kurmaya zemin hazırlamak için askeri güç tertip edecek siyasi kapasitesi var mı? Şüpheli. Fakat AB'nin yine de sorumluluğu var. Sınırlarının bekası ve güvenliği buna bağlı. Mekanizmalar bulması ve bu genç devletlere fırsat tanımak için finansal araçlar sunması gerekiyor. Ukrayna'nın ortaklık anlaşmasına ilişkin müzakere sürecinde hataların tekrar edilmeyeceğini umuyoruz. Krizdeki Avrupa için zor bir mesele. Fakat krizden çıkmanın bedeli de bu değil mi?

Kaynak: Le Monde

Dünya Bülteni için çeviren: Muhsin Korkut

Rusya'nın Karadeniz'den Hazar'a kadar askeri varlığını tahkim ettiği kuzey Kafkasya'da tüm nüfuzunu kullanırken, Avrupa Birliği'nin yeni bir denge kurmaya zemin hazırlamak için askeri güç tertip edecek siyasi kapasitesi var mı?

Şüpheli.

Kazakistan'da muhalefet Ukrayna'daki 'Rus Baharı'ndan korkuyor

Ryskeldi Satke

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı ve Kırım'ı ilhakı, Moskova'nın entegrasyon projelerini Kazakistan'ın bağımsızlığı için tehdit olarak gören mahalli uzmanlar arasında ve Kazakistan'da bir kenara itilmiş muhalefet saflarında alarma yol açtı.

Ukrayna'da bölgesel krizin başlangıcında Kazakistan Devlet Başkanı Nursultan Nazarbayev, Ukrayna'nın egemenliğine saygı duyuyor görünüyordu. Ama birkaç hafta içinde Kazakistan Dışişleri Bakanlığı tavrı değiştirdi ve tartışmalı Kırım referandumunun sonucunu kabul etti. Ukrayna'da meydana gelen hızlı gelişmeler ışığında, tanınmış birkaç Kazak şahsiyet ve uzmanla Avrasya Birliği karşıtı eylemciler, Rusya'nın eylemlerinin ülkenin geleceğine dair yol açabileceği sonuçlardan duydukları endişeleri dile getirdiler. Önde gelen bazı Kazak uzmanlar, Kazakistan'ın eski Sovyet blokundaki yeni realitelerin yol açtığı siyasi sonuçlarla karşı karşıya kalabileceğini kabul ediyorlar. Ama genel manada Kazakistan'da Kırım konusundaki kamuoyu etnik çizgilere göre bölünmüş görünüyor: Etnik Rusların hakimiyetindeki Kuzey Kazakistan'da halk, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Ukrayna stratejisini destekliyor, cumhuriyetin geri kalan kısmı ise konu hakkında karmaşık fikirler taşıyor.

Kazakistan'ın BM heyeti, Kırım'ın statüsünde herhangi bir değişikliğin uluslararası toplum tarafından tanınmaması çağrısı yapılan son karar konusundaki oylamada çekimser kaldı. Bu arada Kazak eylemciler, hafta sonunda Almatı şehrinde Avrasya karşıtı forum yapma planlarını açıkladılar. Ukrayna'nın güneydoğusundaki "Rus Baharı" Kazakistan'da daha önce görülmemiş derecede bir entegrasyon karşıtı hissiyata yol açmış görünüyor. Forum organizatörleri, "Gümrük Birliği'ne girilmesinden önce önde gelen Kazak şahsiyetler, yetkililerin yanlış kararı olduğunu vurgulayarak üyeliği desteklediklerini ifade etmişlerdi. Uzmanlar o zaman 'fiyatların yükseleceği,' 'ithal otomobillere sınır getirileceği' ve cumhuriyette sosyo-ekonomik durumun kötüleşeceği tahmininde bulunmuşlardı. Maalesef halk bu uyarılara kulak asmıyordu. İşte şimdi bu tahminler doğru çıktı: Kazakistan pazarı Rusya'nın hakimiyetine girdi. Kendi halkının arzularına ehemmiyet vermemesiyle tanınan Kazak hükümetinin, ülkenin bağımsızlığının kaybolmasına müsaade etmeyeceğinin garantisi nerededir? Devletin geleceğine bir avuç fert değil Kazakistan'daki tüm insanlar karar vermelidir" dediler.

Nazarbayev, Kırım'da 16 Mart'taki referandumdan bir hafta önce Putin'le yaptığı

Putin'in Ukrayna'daki cesur hareketiyle, Kazak yönetiminin Moskova liderliğindeki Avrasya Birliği yolunda kalma vazifesi entegrasyon karşısı Kazak entelektüellerin dikkatli bakışlarını üzerine çekti.

telefon görüşmesinde Kazakistan'ın Rusya'yla stratejik ortak olduğunu kaydetti ve Astana'nın, yarımada'daki etnik Rus nüfusun güvenlik çıkarlarını korumak için Kremlin'in Ukrayna'daki gözetimini "anladığını" söyledi. Kazakistan'ın komşusu Özbekistan ise tam tersi, devletlerin toprak bütünlüğü ve siyasi bağımsızlığı hususundaki BM Sözleşmesi prensiplerine saygı gösterilmesi çağrısında bulundu.

Kazakistan'ın Orta Asya'da Rusya'yla olan kültürel ve tarihi bağları, Nazarbayev için Ukrayna'daki krizin karmaşıklığını vurguluyor. Barnard Koleji'nde siyasi bilimler profesörü olan, "Büyük Oyunlar, Yerel Kurallar" kitabının yazarı Alexander Cooley, The Diplomat'a yaptığı açıklamada, "Rusya'nın Kırım'ı ilhaki tüm Kazakistan'da alarm zillerinin çalmasına yol açtı. Kırım referandumunu resmi olarak desteklemiş olsalar da Kazak yetkililer, Rusya'nın, ülkede önemli sayıdaki Rus azınlığın (bunların çoğu Rus pasaportu taşıyor) haklarını savunma bahanesi ve Rus medyasının tahrip edici olabilecek kampanyalarıyla Ukrayna'dakine benzer şekilde Kazakistan'a da müdahale edebileceği endişesi içindeler" dedi.

Ağırlıklı olarak etnik Ruslardan oluşan kuzey Kazakistan, hep Kazak hükümetiyle Rusya yanlısı eylemciler arasında siyasi bir gerilim kaynağı olmuştur. Bu gerilim, özerk cumhuriyetler kurulmasına kadar gider. Nazarbayev 20 seneden fazla bir zamandır kuzeyde Kazakistan'ın toprak bütünlüğünün muhafaza edilmesi gibi son derece hassas bir konuda çaba sarf ediyor. Onun Kazak devletinde etnik azınlıkların temsili konusunu halletmek üzere Kazakistan'ın başkentini Rusya sınırı yakınındaki Astana olarak belirleme ve 1995'te Kazakistan Halk Meclisi tesis etme çabaları, Kremlin'i tahrik etmeksizin milliyetçi Rus muhalefeti etkili bir şekilde uzakta tuttu. (Yine de Rusya semaları ve Moskova'daki halk toplantılarında ara sıra Rus siyasetçilerden Kazakistan da dahil Orta Asya topraklarının ülkeye katılmasına dair çağrılar işitilir).

Ama Putin'in Ukrayna'daki cesur hareketiyle, Kazak yönetiminin Moskova liderliğindeki Avrasya Birliği yolunda kalma vazifesi entegrasyon karşısı Kazak entelektüellerin dikkatli bakışlarını üzerine çekti. Rusya'nın entegrasyon projelerini en açık sözlü şekilde eleştirenlerden biri olan Kazak siyaset yorumcusu Aidos Sarym, "Mesele, sonuçlarından dolayı Rusya'nın çıkarlarını kolayca göz ardı edemeyecek bir cumhuriyette bunun nasıl ve ne şartlarda yapılacağıdır" diyor. Bu arada, Carnegie Moskova Merkezi'nin Rusya araştırmaları uzmanı Aleksey Malaşenko, Moskova'nın yanlış işlerinin Rusya'nın Orta Asya'daki siyasi teşebbüslerine "büyük zarar verdiği" tahmininde bulunuyor. Sevilen Kazak sanatçı ve tiyatro yönetmeni Bolat Atabayev'in tiyatrosu Aksaray, Kazakistan'ın Kırım referandumunun sonuçlarını onaylamasından sonra Ukrayna'yla benzeri görülme-

dik bir dayanışma gösterisi olarak Ukrayna halkına ortak hitap tertip etti.

Nazarbayev, Astana'nın stratejik önceliklerini tekrar ederek, devlet olma durumunun kaybolacağına dair Kazak medyasındaki endişeleri savuşturdu. 25 Mart'ta Lahey'de Nükleer Güvenlik Zirvesi'nde konuşan Kazak lider, "Entegrasyon, ticari engellerin kaldırılması ve rekabet edebilirliğin artmasını sağlar. Bizim burada tamamen pragmatik bir menfaatimiz var: Ülkeyi kalkındırmak, ekonomiyi geliştirmek ve gayrisafi yurt içi hasılayı arttırmak. Siyasi bağımsızlığımıza gelince, o sabittir. Kazakistan, egemenliğini hiç kimseye terk etmeyecektir. Ama biz, Avrupa Birliği'nde yapıldığı gibi, gönüllü olarak bazı iktisadi güçlerimizi uluslar üstü makamlara transfer edeceğiz. Avrupa Birliği'nde gümrüklerle alakalı kararları Avrupa Komisyonu alır, bu komisyon ticareti, gümrük tarifelerini, petrol, gaz ve elektrik naklini, demir yollarını ve otoyolları düzenler" dedi. Nazarbayev, bu ifadeleriyle Astana'nın Rusya ve Belarus ile birlikte Avrasya Birliği iktisadi projesinde ilerleme niyetinde olduğunu teyid etti.

Cooley'in inancı şudur: "Kazakistan, Batı, Çin ve gelişmekte olan diğer ülkelerle dostça ilişkiler geliştirir ve bağlantılar tesis ederken orta vadede Kırım, Moskova'nın yakın ekonomik ve stratejik ortağı olarak kalınmasını Kazakistan'daki siyaset mercileri için mesele haline getirecektir. Özellikle de Rusya, Gümrük Birliği ve CSTO (Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü) gibi bölgesel örgütleri Kazakistan'ı Moskova'yla özel ilişkilere kilitlemek için kullanırsa, açıkça ifade edilmese de buna siyasi tepkiler oldukça menfi olacaktır."

Kaynak: The Diplomat

Dünya Bülteni için çeviren: Arif Kaya

Yeni bir 'soğuk savaş' dönemi mi?

(Associated Press)

Kırım'da 'soğuk barış' dönemi

Akif Emre

Batı'nın kabusu gerçek oldu ve Rusya Kırım'ı ilhak etti. Her ne kadar halk oylaması ile gönüllü bir katılım gibi görünse de bunun, Rusya'nın taş taş örerek inşa ettiği stratejik planın sonucu olduğu gizlenemeyecek kadar açık.

Kırım'ın ilhakı, Batı'nın korktuğu ama bir türlü de pratiğe geçmesini istemediği 'yeni Rusya' gerçeği ile yüzleşme zamanının geldiğine işaret. Evet, Kırım Rusya için çok stratejik bir yer. En büyük deniz gücünden birini, Karadeniz donanmasını, yabancı bir ülkeden kiraladığı deniz üssünde bulundurmak gibi bir zaafı ya da jeo-stratejik çelişkiyi daha ne kadar sürdürebilirdi ki? Rusya'nın Ukrayna'dan kiraladığı deniz üssüne askeri gücünü emanet etmesi, Rusya kadar Ukrayna için de büyük bir açmazdı. Sovyetler'in dağılmasıyla Sivastopol'daki Sovyet deniz gücü Ukrayna ve Rusya arasında paylaşılmış, Ruslar deniz üssünü kullanmaya devam etmişler, yeni anlaşmalarla da kullanım haklarını uzatmışlardı.

Kırım'ın ilhakı, stratejik öncelikler belirleyici olsa da aslında küresel rekabet ve dengeler açısından yeni bir durumun, yeni bir evrenin habercisi olarak okunabilir.

Putin'in başta Amerika olmak üzere Batı'nın tepkisini göze alarak Kırım'ı ilhak etmesi, aslında beklenen ve hep biraz daha ertelenmesi istenen, zamana oynanan, kaçınılmaz süreçti. Bu kaçınılmaz süreç yeni bir soğuk savaş başlangıcından ziyade 'soğuk barış' dönemine işaret ediyor.

Önce Amerika açısından duruma göz artalım...

Soğuk savaş sonrası tek başına küresel güç olarak rakipsiz kalan Amerika'nın bu rolü çok uzun süre sürdüremeyeceğini, herkesten önce Amerikan politika yapımcıları biliyordu. Bu nedenle saldırgan politikalar, her ne kadar sadece neo-con ekibin işi gibi gösterilse de, demokratların da uyguladığı üslup farkıyla ABD devlet politikasının parçasıydı. Irak, Afganistan işgalleri, çok uzun olmayan bir süre içinde karşısına çıkacak muhtemel bölgesel rakiplere karşı ön alma, hatta çevirme operasyonu olarak okunabilir. İşgallerin jeo-stratejik (Afganistan, Kosova), jeo-ekonomik (Irak) gerekçeleri bizzat bu ön alma stratejisinin nedeni, bilinçli yapıldığını gösteriyor.

Öte yandan düşüş trendine giren Amerika'nın yavaş yavaş geri çekilirken mümkün olan en az hasarla, en az kayıpla yeni dengeler hazırladığı varsayılabilir. Bu anlamda Arap Baharı, yumuşak geçiş denemesi olarak, kısa vadede askeri ve ekonomik rakip olmasa da jeo-stratejik konumu bir yana küresel kapitalizme, modern Batıya karşısında kültür ve medeniyet değerleriyle alternatif olan İslam aleminin eklemlenmesi, yeni bir rol modeli ile sürece dahil edilmesi denemesiydi.

ABD, petrol gibi enerji kaynaklarını ve stratejik bölgeleri elinde tutarken muhtemel

Bu durumda ideolojik çatışmaya girmeden -ki serbest piyasaya entegre olan bir ülkede ideolojik çatışma olmazdı- milliyetçi ve ekonomik kazanıma dayalı stratejik bir rekabet söz konusu şimdilik. NATO ve AB'nin Ukrayna, hele hele Kırım için savaşamayacağını çok iyi hesaplayan Putin kısa vadede ve belli bir alanda sonuç alıcı adımlarından birini atmış oldu.

rakipleri karşısında üstünlüğünü, pazarlık gücünü korumayı hedefledi...

Düşüş geçişte saldırganlaşan her imparatorluk gibi Amerika'nın en saldırgan görüldüğü dönemde aslında geri çekilişin stratejik hamlelerini yaptığı bile söylenebilir.

Buna karşılık Rusya, Sovyetler Birliği'nin çökmesinin ardından kısa sürede kendini toparlayarak -şimdilik bölgesel bir güç olarak yerini almakta gecikmedi. Zaman zaman ABD ve NATO ile karşı karşıya geldiğinde geri adım atmak zorunda kalsa da son dönemde taktik hamleler yapması, farklı bir stratejiye sahip olduğunu gösterdi. Irak ve Kosova'da etkisiz kalmasına, panayı devrimlerini engelleyememesine rağmen ilk karşı hamlesini Gürcistan'da yaptı ve sınırlı, bölgesel bir kazanım elde etti.

Rusya, Batı'nın etkisizliğini test ettikten sonra, Kırım gibi çok daha hayati önemi haiz bir yer için daha cesur adım atabilirdi. Hala Rusya, Batı ile varılan anlaşmalara bağlı kaldığını, uluslararası hukukun şekil şartlarına uyduğunu inkar etmiyor. Ancak ABD'nin küresel patronajının yetersiz kaldığı yerlerde, Rusya'nın kendisi için hayati öneme sahip bölgesel kazanımlar peşinde olduğu açık. Ukrayna'yı bölmek, işgal etmek gibi bir niyet serdetmek yerine, şimdilik, daha etkili, daha küçük bir hamle ile Kırım'ı ilhak etmek

Rus stratejisinin bir sonucudur. Yani Rusya küresel meydan okumalar yerine daha etkili, dar alanda sonuç alıcı adımlar atmaya yeğliyor.

Bu durumda ideolojik çatışmaya girmeden -ki serbest piyasaya entegre olan bir ülkede ideolojik çatışma olmazdı- milliyetçi ve ekonomik kazanıma dayalı stratejik bir rekabet söz konusu şimdilik. NATO ve AB'nin Ukrayna, hele hele Kırım için savaşamayacağını çok iyi hesaplayan Putin kısa vadede ve belli bir alanda sonuç alıcı adımlarından birini atmış oldu.

Bu noktada temel soru şu: Batı'nın verdiği güvenceye dayanarak nükleer silahlarından vazgeçen Ukrayna'yı koruyamayan Batı bundan sonra nasıl inandırıcı olabilir? Kırım'ın rövanşı olarak Suriye'de sonuç alıcı yeni strateji izleyeceğini bekleyenler, Rusların buradan vazgeçmesini bekleyecektir?

Rusya adım adım kazanırken, Amerika hala küresel güç ama adım adım geri çekiliyor.

Kaynak: Yeni Şafak

Kırım'daki kriz ikinci Soğuk Savaş'a yol açabilir

Dmitri Trenin

Kremlin Ukrayna'daki karışıklıklarda Batı'nın etkili olduğuna inanıyor -ve o intikamını alacaktır.

Bu, belki de Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana Avrupa tarihindeki en tehlikeli andır. Rus ve Ukrayna kuvvetleri arasında doğrudan bir çatışma, bir şekilde Amerika Birleşik Devletleri'ni de içine çekecektir. Halen vakit varken, ilgili taraflardan her birinin gayesinin ne olduğunu anlamak son derece önemlidir.

Moskova, son 10 gün içinde birkaç kere hiç hoşlanmadığı sürprizlerle karşılaştı. Bunlardan ilki, Ukrayna'nın o zamanki devlet başkanı Viktor Yanukoviç, muhalifleri Kiev'in merkezinde işgal ettikleri pozisyonlardan temizleyebilecekken operasyonu durdurduğu zaman meydana geldi. İsyan olaylarına karşı görev yapan polis gücü Berkut, aldığı net emir üzerine, ismini Kiev Bağımsızlık Meydanı'ndan alan protesto hareketi Maidan'ı kapatıyordu. Bunların liderleri çaresizce ateşkes çağrısı yapıyorlardı ama aniden Berkut'un ilerleyişi durduruldu. Yanukoviç bunun yerine muhalefeti görüşmelere çağırdı. İkinci sürpriz de görüşmeler, üç Avrupa Birliği dışişleri bakanının katılımıyla Yanukoviç'in tavizleri hakkında olmaya dönüştüğü zaman geldi.

21 Şubat'ta imzalanan anlaşma, Yanukoviç tarafından verilen geç kalmış bir kapitülasyondu. O, bir iki gün öncesine kadar muzaffer biri olarak görülüyordu. Daha büyük sürpriz de bu kapitülasyon şartlarının radikaller ve Yanukoviç'in derhal istifa etmesini isteyen muhalefet tarafından reddedilmesi oldu. Sonunda, Kiev anlaşmasına şahitlik eden Almanya, Polonya ve Fransa hükümetleri, daha yeni imzalanmış anlaşmanın birkaç saat içinde çöpe atılmasına hiçbir itirazda bulunmadı.

Temsilcisi 21 Şubat belgesinin imzalanmasına şahitlik etmek üzere davet edilen ama akıllıca davranarak anlaşmayı müştereken imzalamayı reddeden Rusya, buna kızdı. Moskova'nın 21-22 Şubat'ta gördüğü, Kiev'de bir hükümet darbesiydi. Bu gelişme Rusya'nın Ukrayna ve Batı karşısındaki politikalarını kökten bir şekilde yeniden değerlendirmesine yol açtı.

Kiev'de şubat devrimini ülkenin batısındaki radikal milliyetçiler tarafından -Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nin yardımıyla- yapılan bir darbe olarak gören Kremlin, Rusya'nın mühim çıkarlarının doğrudan etkilendiğine kanaat getirdi. Birincisi, Rusya

Kremlin, yeniden 3.
Alexander'ın ünlü
"Rusya'nın dünyada
sadece iki dostu var-
dır: Ordusu ve donan-
ması" vecizesindeki
gerçeğe kani oluyor.
Şimdi ordusu da do-
nanması da Rusya'nın
Kırım'daki çıkarlarını
savunuyor.

Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Sovyetler sonrasındaki alanda ekonomik entegrasyon planları Ukraynasız olmak zorunda kalacaktı. İkincisi, radikal milliyetçi unsurlar Kiev devriminden fayda görenler arasındaydı ki bu da Ukrayna'nın gelecekteki dış politikasıyla güvenlik ve iç politikalarının ne olacağı hakkında hiçbir şüpheye mahal bırakmıyordu.

Yanukoviç tarafından imzalanması Kasım 2013'te ertelenen AB'yle Ortaklık anlaşması şimdi imzalanacak. Bu da Ukrayna'yı prensip olarak uzun vadede AB'yle entegrasyon yoluna sokacak. Daha kötüsü, yeni Ukrayna hükümeti ülkenin 2010'daki bağılantısızlık statüsüyle ilgili kanunu iptal edecek ve NATO Üyeliği Eylem Planı ya da MAP için çalışacak. (2008'de Rusya ve Gürcistan arasında savaşa önemli ölçüde yol

açan da MAP konusuydu). İç şartlar bakımından ise batıdaki Ukraynalı milliyetçiler, büyük ölçüde Rusça konuşulan doğu ve güney bölgeleri de dahil Rusçaya karşı ayrımcılık ve Ukrayna Ortodoks Kilisesi'nin Moskova Patrikliği'nden ayrılması tehdidinde bulundular. Ukrayna'nın Moskova'da korkulan yeni resmi söylemi, Sovyet sonrasındaki "Ukrayna Rusya değildir" ifadesinden "Ukrayna Rusya'ya karşıdır" benzeri bir ifadeye dönüşecek.

Moskova, bağımsız bir Ukrayna'ya yönelik stratejisinde hep pervasız, gevşek ve tutarsız oldu. O, bunun yerine şu özel çıkarlar üzerine odaklanmayı tercih etti: Nükleer silahlardan arındırma; Karadeniz donanması; gaz geçişi ve ücreti ve benzerleri. Rusya, mevcut krizin ilk günlerinde büyük ölçüde pasif kaldı. Şimdi, olaylar aşırı derecede süratli bir şekilde değişiyor. SSCB'nin dağılmasından bu yana Ukrayna devlet ve toplumunda olan hassas dengenin kaybolmasıyla Rusya kararlı hatta acele davranmaya başladı. Yine, usta bir strateji gelecek gibi görünmüyor ama bazı önemli unsurlar giderek daha vazih hale geliyor.

Rusya şimdi Kırım yarımadasını Ukrayna'nın geri kalan kısmından tecrit etmeye çalışıyor. O, bir tarafta Kiev'in ordu ya da polis kuvvetleri ve Ukrayna'nın milliyetçi paramiliter grupları diğer tarafta da yerlilerin arasındaki çatışmaları önleme ve daimi olarak Kırım'a yerleştirilen Ukrayna polis ve ordu kuvvetlerini etkisiz hale getirmeye gayret ediyor. Moskova, 1954'te Rusya'dan Kiev yönetimine bırakılan Kırım'da Ukrayna'nın hakimiyetini hiç kabul etmemiş yerliler ve Rus yanlısı unsurlara siyasi, iktisadi ve askeri destek verdi. Moskova'nın şimdi iki seçeneği var: Kırım ve Ukrayna arasında bir konfederasyon ya da Kırım'ın tamamen Rusya Federasyonu'na katılması (ilgili bir kanun buna imkan tanımak üzere düzenleniyor).

Rusya doğu ve güney Ukrayna'da, Kiev'de batı Ukrayna idaresinden hazzetmeyen unsurları desteklemeye çalışacaktır. Moskova, bunların ayrılmasından ziyade, muhtemel-

en Ukrayna'nın merkezîyetçi yapıdan uzaklaşarak federalizme doğru yönelmesini destekleyecektir. Bu da NATO içinde birleşik bir Rusya karşıtı Ukrayna tehdidini ortadan kaldıracaktır. Rusya'nın doğu ve güneyde muhalefeti Kiev'e karşı harekete geçirme çabalarının etkinliği, Kiev'de yeni idareciler tarafından sergilenecek basiret ve hoşgörü seviyelerine bağlı olacaktır. En kötü durumda, birleşik bir Ukrayna baki kalmayabilir.

Kiev'e gelince, Moskova Rusya'da çoğu devlete ait medya ve yetkilinin İkinci Dünya Savaşı sırasında batı Ukrayna'daki milliyetçilerle Adolf Hitler arasındaki iş birliğine referansla "faşist" ve "neo-Nazi" olarak adlandırdıkları "darbeyi" tanımadı. Rusya, geçici hükümeti de tanımadı ve sadece Ukraynalı yetkililerle "işleyebilir teması" sürdürmekle iktifa ediyor. Rusya, Kiev'in gözüne sokarcasına devrik devlet başkanı Yanukoviç'e topraklarında şahsi koruma verdi ve onun cuma günü güneydeki Rostov-on-Don şehrinde basın toplantısını organize etti. Meşru yönetim eksikliği -Ruslar Ukrayna parlamentosu Rada'nın, Maidan'ın baskıları altında faaliyet gösterdiğini söylüyorlar- Moskova'ya "kanunsuz" ve "istikametsiz" Ukrayna'da hareket serbestisi veriyor.

Moskova, 2008'de Güney Osetya ve Abhazya'da olanın aksine, müdahale için ilk ateşin açılmasını beklememeye karar verdi. O, açık bir şekilde, önlemenin karşı saldırıdan daha iyi olduğuna inanıyor. Ama 2008'deki gibi, ayrılmış bir bölgenin Moskova tarafından tanınması, -bu kez Kırım- Karadeniz donanmasının statüsüyle ilgili olarak 1997 tarihli Rusya-Ukrayna antlaşmasının şartlarının ötesinde, o bölgede Rus askeri mevcudiyeti için hukuki zemin teşkil edebilir.

Moskova'da Batı, AB ve Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı giderek artan bir bıkkınlık var. Bunların Ukrayna'da özellikle tiksindirici olduğuna inanılan rolleri şöyledir: Ukrayna'ya Rusya ve Batı arasında güç yetiremeyeceği bir seçim yapma mecburiyeti getirmek; seçilmiş hükümete karşı muhalefeti desteklemek; savaş zamanındaki Nazi iş birlikçilerinin torunları olan sağcı radikallere gözlerini kapatmak; teslim olması için hükümete baskı yapmak üzere muhalefetin yanında yer almak ve nihayet, anayasal olmayan bir rejim değişikliğine göz yummak. Kremlin, yeniden 3. Alexander'ın ünlü "Rusya'nın dünyada sadece iki dostu vardır: Ordusu ve donanması" vecizesindeki gerçeğe kani oluyor. Şimdi ordusu da donanması da Rusya'nın Kırım'daki çıkarlarını savunuyor.

Kırım'daki kriz yakın bir zamanda sona ermeyecek. Kiev, açık bir şekilde halk iradesiyle desteklense bile muhtemelen Kırım'ın ayrılmasını kabul etmeyecektir. Böyle bir durum, yarımadadaki "yabancı işgal" sebebiyle hesaba katılmayacaktır. Bu kriz özellikle Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere diğer oyuncuları da içine alacak şekilde yayılıyor. Şimdiye kadar Rus ve Ukrayna kuvvetleri arasında askeri çatışma olmadı ama eğer bunlar çatıştırlarsa bu, 2008'de Güney Kafkasya'da olduğu gibi beş günlük savaşın tekrarı olmaz. İhtilaf, daha kanlı olur ve daha uzun sürer, Avrupa'da güvenliği de çeyrek

asrın en yüksek seviyesinde riske sokar.

Savaş olmasa da Kırım'daki kriz muhtemelen Rusya ve Batı arasındaki ilişkileri kökten değiştirecek ve Rusya'nın şimdi yeni doğu Avrupa'da Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği'yle açık bir şekilde rekabete girmesiyle küresel güç dengesinde değişikliklere yol açacaktır. Eğer bu olursa, -Ukrayna'nın iç bütünlüğü, Kırım'ın özel pozisyonu ya da yeni bağımsız ülkelerde etnik Rusların durumu gibi- ilgili çoğu meseleyi çözümsüz bırakarak bir ceza gibi ikinci tur bir Soğuk Savaş meydana gelebilir. Bu, hepsinden önce de Rusya'nın Avrupa-Atlantik topluluğuna katılımını çözümsüz bırakır. Şüphesiz Rusya "kendisini savunma" ve "bir şeyleri düzeltme" kararından dolayı yüksek bir bedel ödeyecek ama diğerleri de kendi paylarına düşen bedeli ödemek zorunda kalacaklar.

Kaynak: The Guardian

Dünya Bülteni için çeviren: Mehmet Şeyhoğlu

> DÜBAM DUNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

YENİ BİR 'SOĞUK SAVAŞ' DÖNEMİ Mİ?

> 2014 MAYIS
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net

